

як учасника конфлікту. Це уникнення конфліктних ситуацій та пристосування. В рівній мірі розподілились учасники опитування за групами, для яких характерним є прагнення до пошуку компромісних рішень (30%) та активна позиція у конфлікті (30%), що характеризується прийняттям стратегії суперництва та співробітництва.

Узагальнені дані щодо вибору стилю поведінки у конфліктних ситуаціях представлені у Таблиці 1. Вони одержані при підрахунку частки балів, підсумованих за кожним стилем, від загальної суми балів, одержаних при опитуванні.

Таблиця 1. Стилі поведінки у конфліктних ситуаціях

Суперництво	Співробітництво	Компроміс	Уникнення	Пристосування
24,78%	22,57%	26,55%	30,53%	24,78%

Отже, учасники опитування надають перевагу при виборі стилю поведінки у конфліктній ситуації спробам уникнути конфлікту.

Проведене дослідження в цілому засвідчує, що конфлікти не є обов'язковою та незаперечною умовою життєдіяльності колективу і навпаки – ознакою неефективності його функціонування. Виникнення конфліктних ситуацій необхідно упереджувати та спрямовувати їх розвиток у русло функціональних конфліктів. Це можливо при активній позиції учасників та їх прагненні до співробітництва.

УДК 159. 964. 21:37.9(043)

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ У ВНЗ

Герасимова І.В.

Вступ. Одним із важливих елементів підготовки майбутніх спеціалістів є попередження негативних явищ у студентських колективах, зокрема своєчасне вирішення їх внутрішньоособистісних конфліктів у період адаптації до умов ВНЗ. Різні аспекти проблеми внутрішньоособистісних конфліктів, їхніх джерел, шляхів подолання були предметом вивчення як у вітчизняних, так і у зарубіжних вчених (Ю.О.Александровський, В.Є.Васильюк, Є.О.Донченко й Т.М. Титаренко, О.І. Захаров, К.С. Калмикова, О.М. Леонтьєв, Г.В. Ложкін, О.Р. Лурія, В.М. М'ясищев, М.І. Пірен, Н.І. Пов'якель, В.В. Столін, Є.В. Фанталова, В. Франкл, З. Фрейд, К. Хорні, А.І. Шипілов та ін.). Водночас ряд теоретичних і прикладних аспектів цієї проблеми залишаються поки що недостатньо з'ясованими. Особливої уваги вимагає, зокрема, встановлення взаємозв'язку між видами внутрішньоособистісних конфліктів та механізмами психологічного захисту, визначення дезадаптаційних чинників, які зумовлюють внутрішньоособистісні конфлікти студентів, розробка корекційних заходів з

метою прискорення адаптації і запобігання дезадаптації до умов ВНЗ.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні сутності внутрішньоособистісних конфліктів у майбутніх спеціалістів у процесі їх адаптації до умов ВНЗ та у розробленні методів, шляхів запобігання й усунення цих конфліктів.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, педагогічне спостереження, бесіда, діагностика механізмів психологічного захисту (за Р. Плутчиком), акцентуації характеру (за К. Леонгардом), міжособистісних стосунків (за Т. Лірі), ціннісних орієнтацій (за М. Рокічем), дезадаптаційних чинників в системі "студент – ВНЗ".

Результати дослідження. У результаті бесід та самозвітів студентів, що взяли участь в експерименті (n=250), нами проаналізовано частоту прояву внутрішньоособистісних конфліктів на різних курсах. Прикметно, що найбільшу кількість цього конфлікту зафіксовано на 1 та 5-му курсах навчання. Розподіл усереднених відсоткових значень показників зазначеного конфлікту (від загальної кількості студентів) виявили таку картину: на 1-му курсі – 8,9%, 2-му – 1,8%, 3-му – 6,4%, 4-му – 4,5%, 5-му – 6,5%. Здійснений аналіз показав наявність окремих різновидів зазначених конфліктів, які характерні для різних курсів навчання. Так, у студентів 1-го курсу спостерігався такий розподіл: "адаптаційного" – 5%, "рольового" – 28%, "мотиваційного" – 36%, "морального" – 38%, "нереалізованого бажання" – 48%, "неадекватної самооцінки" – 40%. Розподіл аналогічних показників у вибірці студентів 5-го курсу склав відповідно: "адаптаційного" – 32%, "рольового" – 22%, "мотиваційного" – 20%, "морального" – 18%, "нереалізованого бажання" – 20%, "неадекватної самооцінки" – 25%.

Зведені результати з дослідження засобів розв'язання внутрішньоособистісних конфліктів у студентів ВНЗ зображені в таблиці 1.

Таблиця 1
Засоби розв'язання внутрішньоособистісних конфліктів

<i>Засіб розв'язання</i>	<i>Зміст дії</i>
Компроміс	Зробити вибір на користь якогось варіанта і приступити до його реалізації
Відхід	Усунення себе від розв'язання проблеми
Переорієнтація	Зміна домагань щодо об'єкта, який викликав внутрішню проблему
Сублімація	Переведення психічної енергії в інші сфери діяльності: творчість, спорт, музика тощо
Ідеалізація	Замріяність, фантазії, втеча від дійсності
Вигіснення	Придушення почуттів, спрямувань, бажань
Корекція	Зміна Я-концепції у напрямі досягнення адекватного уявлення про себе

Висновки. Аналіз наведених наукових підходів показав, що зазначена проблема характеризується різноманіттям поглядів, недостатньою цілісністю, строкатістю термінології. Зокрема, не розкриті механізми функціонування внутрішньоособистісних конфліктів у юнацькому віці та специфіку соціально-психологічної адаптації студентів до умов навчання у ВНЗ. Ми підтримуємо

точку зору тих фахівців, які вважають, що цю проблему ще не розв'язано, внаслідок чого існує чимало термінологічних непорозумінь.

УДК 37.025:372.4

РАЗВИТИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ПРОЦЕССЕ ОПТИМИЗАЦИИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Довбыш Е.В.
(г. Донецк, ОШ №2)

Оптимизация обучения состоит в выборе оптимальных вариантов сочетания различных методов, приемов, средств обучения, рассчитанных на достижение целей урока, максимальных для данных условий результатов кратчайшим путем – за отведенное (а по мере возможности и за меньшее) время и меньшими усилиями. Непременным условием каждого такого урока должен быть принцип доступности: школьник должен действовать на пределе своих возможностей. И талант учителя заключается в том, чтобы правильно определить эти возможности и затем их целенаправленно развивать. Но очень важно формировать и у ребенка представление о своих возможностях. Это представление, будучи составной частью самооценки, является одной из наиболее значимых психологических структур, определяющих эффективность учебной деятельности ребенка. В начале 1-го класса практически единственным способом осознания своих возможностей является формула «умею – не умею, могу – не могу». Успешность включения ребенка в процесс обучения определяется сменой этой формулы на установку: «не умею – научусь», «не могу – потренируюсь». Отсюда фундаментальным условием оптимальной технологии обучения ребенка является знание его реальных возможностей. Без систематического изучения личности ребенка невозможно следить за динамикой его развития, а следовательно, и эффективно управлять обучением школьника.

Не нужно доказывать, что в процессе обучения должны развиваться все сферы личности ребенка: волевая, эмоциональная, нравственная, физическая и т.п. Но в первую очередь, нужно способствовать развитию интеллектуальных возможностей учащихся, обеспечивающих, в конечном счете, развитие сферы познавательных интересов, являющихся доминирующим мотивом учебной деятельности. Младшие школьники находятся в том возрасте, когда наиболее интенсивно формируются мыслительные умения и навыки. Поэтому типовые задания, представленные в школьных учебниках («вставь буквы», «замени буквы по образцу», «спиши и подчеркни» и т.п.) нас не удовлетворяют, так как не стимулируют самостоятельности мышления учащихся, не обеспечивают овладения приемами умственной деятельности. Поневоле учитель тратит много времени на подготовку дидактического материала. Предельно экономное и